

16.4.2020

VN/8115/2020

Jakelun mukaan

Viite
Hänvisning

Asia
Ärende ÖLJYSUOJARAHASTON VUODEN 2019 TILINPÄÄTÖKSEN VAHVISTAMINEN JA YMPÄRISTÖMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO

Ympäristöministeriö vahvistaa, asian oltua valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnan valmistelevassa käsittelyssä, öljysuojarahastosta annetun lain (1406/2004) 23 §:n 2 momentin nojalla öljysuojarahaston vuoden 2019 tilinpäätöksen.

Valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 66 i §:ssä tarkoitettuna tilinpäätöskannanottona ympäristöministeriö lausuu seuraavasti:

- 1) arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Ympäristöministeriö seuraa öljysuojarahaston tuloksellisuutta ja sen kehittymistä. Tuloksellisuutta kuvaavat tunnusluvut osoittavat toiminnan asianmukaisuuden.

Ympäristöministeriö ei tee öljysuojarahaston kanssa tulossopimusta, mutta asettaa tilinpäätöskannanotoissaan sille tavoitteita. Vahvistaessaan öljysuojarahaston tilinpäätöksen vuodelta 2018 ympäristöministeriö esitti, että öljysuojarahaston tulisi selvittää öljyntorjuntavastuissa tapahtuneiden muutosten vaikutuksia rahastoon ja varmistaa rahaston toiminnan tarkoituksen toteutuminen uudessa tilanteessa. Öljysuojarahaston tuli myös kehittää haki-joille suunnattua ohjeistustaan ja muuttaa tarpeen mukaan toimintatapojaan vastaamaan uutta tilannetta. Hyvien yhteistyösuhteiden ylläpitämiseen torjunnasta vastaavien eri viranomaisten, ELY-keskusten ja rahaston välillä tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota. Edellisten vuosien tapaan ministeriö asetti korvaushakemusten osalta tavoitteen korvaushakemusten käsittelystä keskimäärin kuudessa, ja puolessa tapauksista neljässä kuukaudessa.

Öljysuojarahaston toiminnan tuloksellisuus hakemusten käsittelyajalla mitattuna pysyi vuonna 2019 hyvänä. Vuoden aikana annetuista päätöksistä 87,4 prosenttia tehtiin neljässä kuukaudessa ja yhteensä 96,7 prosenttia vuoden kuluessa hakemuksen saapumisesta. Tulokset eivät juuri poikkea vuodesta 2018 (88,7 % ja 99,3 %) ja keskimääräinen käsittelyaika oli 3,1 kuukautta.

Öljysuojamaksun määräaikainen (2010-2015) korotus ja eräiden öljyntorjuntavalmiuteen kuuluvien hankkeiden viivästymisen ovat yhdessä kasvattaneet öljysuojarahaston oman

pääoman 36,5 milj. euroon. Rahaston pääoman yläraja oli määräaikaisesti korotettu 50 milj. euroon vuoden 2019 loppuun saakka.

Vuoden 2019 aikana sihteeristö osallistui pelastuslaitosten ja ELY-keskusten edustajien kanssa tapaamisiin, joissa käytiin läpi pelastuslain muutosta ja öljyvahinkojen torjuntavastuiden siirron vaikutuksia toimintaan. Myös sisäministeriön pelastusosaston ja Rajavartiolaitoksen kanssa on tehty yhteistyötä laintulkintojen ja käytäntöjen vahvistamiseksi. Sen sijaan hakijoille suunnatun rahasto-oppaan päivitys ei edennyt loppuun asti ennen kuin rahoitustilanteen muutos ja sen vaatimat toimet tulivat ajankohtaisiksi.

Tilinpäätöskannanottonaan ympäristöministeriö toteaa, että öljysuojarahaston hallitus on toiminnassaan riittävästi ottanut huomioon vuoden 2018 tilinpäätöksen vahvistamiseen liittyvät tavoitteet ja on saavuttanut myös asetetut käsittelyaikataivoitteet.

- 2) ovatko käytetyt tuloksellisuuden raportoinnin perusteet ohjauksen ja tulosvastuun kannalta asianmukaisia sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista;

Öljysuojarahaston toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat oikeita, riittäviä ja selkeitä.

Öljysuojarahaston tuloksellisuuden seuranta on järjestetty luotettavalla tavalla. Tuloksellisuustiedot on tuotettu rahaston kirjanpidosta ja avustuspäätösten seurantajärjestelmästä täydennettyinä htv-tiedoilla. Ympäristöministeriö katsoo, että erilliselle tuloksellisuuden laskentatoimen järjestämiselle ei ole tarvetta rahaston koko ja hallinto huomioon ottaen. Seurantatiedot ovat riittäviä rahaston ohjaamiseen ja kehittämiseen.

- 3) mihin toimenpiteisiin rahastossa on tarpeen ryhtyä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi;

Öljysuojamaksun korotuksesta vuosina 2010-2015 kertyneestä tuotosta arviolta kolmasosa on suunniteltu käytettäväksi pelastuslaitoksien torjuntavalmiuden parantamiseen. Hankintojen toteutus on painottuneet vuosikymmenen jälkipuoliskolle. Tämä näkyy öljysuojarahaston sitoumusten (tilinpäätöksen liite 15) eli ennakkopäätösten selvänä kasvamisena vuoden 2015 jälkeen. Öljysuojarahastosta annetun lain 17 §:n mukaan pelastuslaitoksen saatava kustannuksiltaan yli 85 000 euroa ylittävän yksittäisen torjuntakalustohankinnan korvaamisesta etukäteen päätös öljysuojarahaston hallitukselta. Rahaston varoista suurin osa onkin sidottu ennakkopäätöksillä taikka budjetin perusteluilla.

Öljysuojarahaston hallitus on todennut, ettei rahaston varoista voida vuodesta 2020 alkaen korvata viranomaisille öljyvahinkojen torjuntavalmiuden hankinta- ja ylläpitokustannuksia rahastolain tarkoittamassa laajuudessa. Öljysuojarahaston pääomarajojen määräaikaisen korotuksen päättyessä on ylin pääomaraaja palautunut perustasolleen eli 10 miljoonaan euroon 1.1.2020. Koska rahaston oma pääoma 31.12.2019 oli 36,5 miljoonaa euroa, on öljysuojamaksun kantaminen keskeytetty 1.3.2020 alkaen toistaiseksi.

Ympäristöministeriö esittää uutena tilinpäätöskannanottonaan, että öljysuojarahasto tässä uudessa kassatilanteessa seuraa tarkasti maksuvalmiutensa kehittymistä ja pyrkii niissä rajoissa tasapuolisesti ja kunkin alueen vahinkoriskin huomioon ottaen turvaamaan alueellisten pelastuslaitosten öljyntorjuntavalmiuden säilymisen. Öljysuojarahaston tulee pelastuslaitosten kansa tehtävällä yhteistyöllä ja ohjeistuksella edesauttaa pelastuslaitosten selviämistä tilanteessa, jossa korvausten myöntämisedellytykset ovat muuttuneet olennaisesti. Myös hyvien yhteistyösuhteiden ylläpitämiseen torjunnasta vastaavien eri viranomaisten, ELY-keskusten ja rahaston välillä tulee edelleen kiinnittää huomiota.

Lisäksi ympäristöministeriö asettaa rahastolle tulostavoitteeksi korvaushakemusten käsittelyn keskimäärin kuudessa, ja puolessa tapauksista neljässä kuukaudessa.

- 4) mihin toimenpiteisiin ministeriö ryhtyy tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Ympäristöministeriö asetti 3.12.2019 ympäristövahinkojen toissijaisten vastuujärjestelmien kehittämisen lainsäädäntöhankkeen (TOVA -lainsäädäntöhanke). TOVA-järjestelmien kehittäminen sisältyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmaan. Lainsäädäntöhankkeessa selvitetään ja tehdään tarvittavat ehdotukset muun muassa siitä, onko öljysuojarahasto perusteltua säilyttää erillisenä järjestelmänä ympäristövahinkojen toissijaisia vastuujärjestelmiä uudistettaessa. Lisäksi hankkeessa laaditaan ehdotukset koko järjestelmän rahoituspohjaksi.

TOVA-lainsäädäntöhankkeessa selvitetään rahaston ja sen makuspohjan tulevaisuus eikä rahaston suhteen ole tarkoitus tehdä erillisratkaisuja ennen hankkeen päättymistä. Nykymuotoisen öljysuojarahaston mahdollisesti lopettaessa toimintansa hankkeen seurauksena ympäristöministeriö pitää huolta siitä, että rahasto kykenee siirtymäaikana vastaamaan sitoumuksistaan.

Lisäksi ympäristöministeriö tukee öljysuojarahastoa sen toimiessa vaikeassa taloudellisessa tilanteessa ja pitää huolta sen henkilöstövoimavaroista.

Ympäristö- ja ilmastoministeri

Krista Mikkonen

Hallitusneuvos

Oili Rahnasto

LIITTEET Öljysuojarahaston toimintakertomus ja tilinpäätöslaskelmat vuodelta 2019
Öljysuojarahaston tilintarkastuskertomus vuodelta 2019

JAKELU Valtiovarainministeriö
Eduskunnan tarkastusvaliokunta
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori
Öljysuojarahaston hallitus

TIEDOKSI Sisäasiainministeriö, pelastusosasto
Suomen ympäristökeskus
YM:n sisäinen tarkastus ja taloushallinto